

Пріоритетність дослідження під час виконання комплексних експертиз (на прикладі дактилоскопічної та призначених разом із нею експертиз)

Вероніка Венчагова

Одеський НДЕКЦ МВС України, м. Одеса, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4262-4028>

Статтю присвячено комплексному дослідженню слідів рук на різноманітних об'єктах. Визначено черговість методів дослідження, які ефективно та надійно дадуть змогу вирішити поставлені перед експертами питання.

Ключові слова: комплексна експертиза; судова експертиза; дактилоскопія; сліди пальців рук; судовий експерт.

Prioritizing Research during Forensic Multidisciplinary Examinations (Using Dactyloscopic and Accompanying Examinations as an Example)

Veronika Venchagova

The research paper is dedicated to the multidisciplinary study of handprints on various objects. The determined sequence of research methods will effectively and reliably facilitate the resolution of questions posed to forensic experts.

Keywords: multidisciplinary examination; forensic examination; dactyloscopy; fingerprints; forensic expert.

Під час розслідування злочинів правоохоронними органами та подальшим розглядом кримінальних справ у суді часто виникає необхідність вирішення питань, які потребують використання спеціальних знань із різних галузей, адже одна людина зазвичай не може мати необхідні знання та навички. У таких ситуаціях учасники кримінального провадження призначають комплексні судові експертизи. Однією з особливостей цього виду експертиз є те, що вона зазвичай потребує залучення кількох експертів різних спеціальностей.

Можливості комплексної судової експертизи є досить широкими, це надійне джерело доказів під час доведення вини підозрюваного та обвинуваченого або визнання його невинним.

Незважаючи на те, що на законодавчому рівні поняття «комплексна експертиза» відсутнє (в Цивільному процесуальному кодексі України та Кодексі України про адміністративні правопорушення зазначено, що такий різновид експертизи існує, але вони не містять її визначення), науковці та практики (зокрема, А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян) наполягають на тому, що необхідно доповнити Закон України «Про судову експертизу», Кримінальний процесуальний кодекс України та інші нормативно-правові акти таким абзацом: «Комплексна експертиза

проводиться у випадках, коли для вирішення питання потрібні спеціальні знання в різних галузях науки, техніки, мистецтва тощо або в різних напрямках однієї галузі знань; комплексна експертиза може бути доручена як комісії експертів, так і одному експерту, який володіє знаннями в різних галузях, що необхідні для вирішення питання. Комісія експертів проводить дослідження, виходячи з компетенції кожного із її членів, про що зазначається у висновку, і формулює загальний висновок» [1, с. 197].

На тому, що комплексну експертизу можна здійснювати в таких формах: 1) одним експертом, який має спеціальні знання в декількох галузях і використовує їх під час проведення експертизи; 2) кількома експертами, кожен із яких представляє одну з галузей знання, також наолягають інші науковці [2, с. 384].

Отже, комплексну експертизу призначають за необхідності одночасного застосування спеціальних знань кількох різних сфер науки, мистецтва, техніки або ремесла і взаємодії кількох експертів різних спеціальностей та їх індивідуальних компетенцій [2, с. 384].

Головним завданням огляду місця події є пошук слідів злочинця, за якими можна визначити особу та механізм скоєння злочину. Під час роботи з об'єктами, які визнають речовими

доказами, необхідно, що їх своєчасно вилучили, забезпечити міри запобігання їх псуванню, втрати слідової інформації та якнайшвидше доставити їх до експертної установи для проведення комплексу ідентифікаційних експертних досліджень.

Досвід та аналіз роботи свідчить, що найефективнішим є комплексний огляд речових доказів експертами з подальшим їх дослідженням. З цією метою застосовують методи, які відповідають таким вимогам: наукова вірогідність, використання доступних приладів і реагентів, стабільність результатів, документальність і наявність отриманих даних [3, с.115].

Під час огляду наданих на дослідження об'єктів необхідно не лише запобігати знищенню слідів, що можна виявити і які можуть належати злочинцю, а й тому, що самі експерти можуть залишити свої мікросліди (волосся, волокна одягу, виділення з носу і рота). Для цього необхідно використовувати спеціальні засоби індивідуального захисту (халати, гумові рукавички, маски тощо).

Під час комплексного дослідження об'єктів першочергово слід застосовувати методи, які не руйнують сліди для подальшого дослідження експертами інших спеціальностей. У першу чергу необхідно застосовувати візуальний огляд об'єктів під різними кутами зору з використанням криміналістичної лупи у розсіяному та направленому світлі. Далі слід використовувати фізичні методи, які ґрунтуються на обробці об'єктів-слідоносців дактилоскопічними порошками, внаслідок чого відбувається адгезія порошків зі слідами рук [4].

Використовуючи фізико-хімічні методи, слід звертати увагу на те, що, наприклад, ціаноакриловий метод можливо використати на багатьох різнокольорових поверхнях, після чого виявлені сліди можна контрастувати за допомогою порошків або барвників. Але застосувати його неможливим, якщо необхідно подальше відібрання зразків біологічного походження або об'єкти неможливо піддавати впливу високих

температур та вологості. Застосування чотириокису рутенію не перешкоджає подальшому проведенню молекулярно-генетичних експертиз, але обмежено кольором слідосприймальної поверхні (на темних поверхнях його застосування є недоцільним).

У випадку призначення ДНК-експертизи застосування хімічних методів взагалі неможливе адже реагенти зазвичай містять розчинники (спирт, ацетон, петролейний ефір тощо), після яких відібрання зразків біологічного походження неможливе.

Тому під час комплексного дослідження необхідно запобігати можливості знищення слідів злочинця на об'єкті та привнесення мікрослідів від учасників огляду, можливість виявлення ДНК-профілю можливе лише у разі використання форсункової сажі, окису цинку та розчину чотириокису рутенію, що обмежені матеріалами, з яких виготовлені об'єкти-слідоносці, та їх кольором.

Перелік джерел посилання

1. Лозовий А. І., Сімакова-Єфремян Е. Б. Проблемні питання призначення та проведення судової експертизи в проекті нового кримінального процесуального кодексу України. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2011. Вип. 11. С. 190—200.
2. Дондик Г. П. Особливості процесу дослідження при проведенні комісійних та комплексних експертиз. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2013. Т. 26 (65). № 2—2. С. 382—388.
3. Методика дактилоскопічної експертизи. Експертна спеціальність 4.6 «Дактилоскопічні дослідження» / уклад.: І. І. Жолтанська, В. А. Кузнєцов, А. В. Щавелев, Ю. В. Димитрова, Н. В. Кушніренко. Київ, 2014. 119 с.
4. Комплексне дослідження слідів рук на вогнепальній зброї : метод. рек. / уклад.: О. П. Борзов, О. А. Костильова, В. А. Кузнєцов, А. В. Щавелев. Київ, 2011. 21 с.